

21. Nüzhet Erman, Harran Üniversitesi şiiiri, Üniversitenin kurulumu ve Şanlıurfa'da çıkan Harran Dergisi

Levent BİLGİ¹

APA: Bilgi, L. (2023). Nüzhet Erman, Harran Üniversitesi şiiiri, Üniversitenin kurulumu ve Şanlıurfa'da çıkan Harran Dergisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (34), 343-354. DOI: 10.29000/rumelide.1316152.

Öz

Nüzhet Erman, 28 Nisan 1926'da İstanbul'da doğmuştur. Mülkiye ve hukuk fakültelerini bitirmiştir. Kaymakamlık, valilik yapmış, aynı zamanda şiiirler yazmıştır. Erman işi dolayısı ile pek çok şehir gezmiştir. Doğu şehirlerini gezerken buraların fakirliğini, geri kalmışlığını görüp şiiirlerine konu edinmiştir. Harran Üniversitesi onun Şanlıurfa hakkında yazdığı şiiiridir. İlk olarak *Hem Hürriyet Hem Ekmek* adlı şiiir kitabında yayımlanmıştır. Bu şiiir daha sonra Urfa'da çıkan Harran dergisinde yayımlanmıştır. Harran dergisi 11 Nisan 1979 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Dergi 1995 yılı ve 60. sayıya kadar yayın hayatını sürdürmüştür. Şehrin en uzun soluklu dergilerinden biri olmuştur. Harran dergisinde yerel ve ulusal pek çok yazar araştırmalar, incelemeler, şiiirler, şehir ve kültürü hakkında makaleler yayımlanmışlardır. 1974 yılında Urfa'da Harran Üniversitesi adıyla bir üniversitenin kurulması için "Harran Üniversitesi'ni Kurma Derneği" kurulmuştur. Bu dernek, vali ve siyasilerin de yardımıyla Harran Üniversitesi'nin kuruluş çalışmalarını hızlandırmıştır. Dönemin sanat, kültür, entelektüel insanları bu dernekte üniversitenin kuruluşu için çalışmışlardır. Nüzhet Erman'ın Harran Üniversitesi şiiiri önce şehrin olumsuzluklarını anlatır. Urfa eski ilim yuvası olma halini kaybetmiştir. Her yer kıraçtır, savaşlar, kavgalar, ayrımcılık hiç bitmemektedir. Kız çocukları hep aşağılanır. Erkekler önemsenir. Su ve yeşillik çok azdır. Güneş ve sıcaklık hayatı uyuşturmuştur. İnsanlar sürekli bir geçim derdindedirler. En önemli meseleleri karınlarını doyurmaktır. Erman bu olumsuzlukların çözümünü eğitimde görür. Bu kötü talih ancak eğitim ile aşılabılır. Bunun için Erman, Urfa'da Harran Üniversitesi adıyla bir üniversite kurulmasını ister. Ancak bu üniversitenin eğitimi sayesinde Urfa cahillikten kurtulup eski ilim, kültür ve zenginliğine ulaşabilecektir. Erman'ın 1974 yılında, *Hem Hürriyet Hem Ekmek* kitabında bulunan, fütürist bir sezgiyle yayımladığı Harran Üniversitesi adlı şiiirinde Urfa'da açılmasını istediği üniversite, 1992 yılında aynı isim ile kurulmuştur.

Anahtar kelimeler: Nüzhet Erman, Harran Üniversitesi, Harran dergisi, Harran Üniversitesi'ni Kurma Derneği, fütürist.

Nüzhet Erman and a futurist poetry published in Harran magazine in Şanlıurfa

Abstract

Nüzhet Erman was born on April 28, 1926 in Istanbul. He graduated from Faculty of Political Sciences and Law Faculties. He worked as a district governor, governor, and also wrote poems. Erman traveled to many cities due to his work. While visiting the eastern cities, he saw the poverty and backwardness of these places and made them the subject of his poems. Harran University is his poem about Şanlıurfa. It was first published in a poetry book called *Hem Hürriyet Hem Ekmek*. This poem was

¹ Doç. Dr., Harran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı ABD (Şanlıurfa, Türkiye), leventbilgi@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7683-3258 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 08.05.2023-kabul tarihi: 20.06.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1316152]

later published in the Harran magazine published in Urfa. Harran magazine started its publication life on April 11, 1979. The journal continued its publication life until 1995 and its 60th issue. It has been one of the longest running magazines in the city. Many local and national authors have published researches, reviews, poems, articles about the city and its culture in Harran magazine. In 1974, the "Association for Establishing Harran University" was established in order to establish a university in Urfa with the name of Harran University. This association accelerated the establishment of Harran University with the help of governors and politicians. Art, culture and intellectual people of the period worked for the establishment of the university in this association. Nüzhet Erman's poem Harran University first tells about the negativities of the city. Urfa has lost its status as an old science center. Everywhere is barren, wars, fights, discrimination never end. Girls are always humiliated. Men matter. There is very little water and greenery. The sun and heat have numbed life. People are constantly in trouble for a livelihood. Their main concern is to fill their bellies. Erman sees the solution of these problems in education. This bad luck can only be overcome with education. For this, Erman wants a university called Harran University to be established in Urfa. However, thanks to the education of this university, Urfa will be able to get rid of ignorance and reach its old knowledge, culture and wealth. The university that Erman wanted to be opened in Urfa in her poem titled Harran University, published in 1974 with a futuristic intuition found in the book *Hem Hürriyet Hem Ekmek*, was founded in 1992 with the same name.

Keywords: Nüzhet Erman, Harran University, Harran magazine, Harran University Foundation, fütürist

Giriş

Nüzhet Erman hem vali hem şair olarak tanınan ender kişiliklerden biridir. Dört ilde valilik yapmış, aynı zamanda yazı ve şiir çalışmalarına hiç ara vermeden devam etmiştir. Bir şehrin en üst mülki amiri olduğu ve yoğun iş temposuna rağmen; kültür, sanat çalışmalarına, okumalarına, yazmalarına hiç ara vermemiştir. Anadolu şehirleri, insanları, fakirlik, yaşanan zorlu şartlar, geri kalmışlık onu hep düşünmeye ve okumaya sevk etmiştir. Anadolu şehirleri her zaman Erman için yazma malzemesi olmuştur. Bu anlamda Erman'a Anadolu şair diyebiliriz.

Nüzhet Erman'ı Hisar topluluğu içinde, gelenekten beslenen bir şair olarak görmek mümkündür. (Yetiş, 2007, s.314)

Hisar dergisi 1950 yılında yayın hayatına başlamıştır. Dergi yedi yıl çıkmış ve 1957 yılında kapanmıştır. Hisar bu ilk döneminde altı yıl, on bir ay boyunca devam etmiş yetmiş beş sayı çıkmıştır.

Hisar dergisi ikinci bir dönem olarak 1964 yılında başlayarak 1980 yılına kadar devam etmiştir. On yedi yıl süren bu süreçte iki yüz iki sayı çıkmıştır. Toplamda iki yüz yetmiş yedi sayı çıkmıştır. (Emiroğlu, 2000, s.98)

Hisar dergisinin en önemli özelliklerinden biri müntesipleri arasında devlet bürokrasisinde çalışan şair ve yazarların bulunmasıdır. Nüzhet Erman da bunlardan biridir. Bütün Hisarcılar gibi Erman'da devletin bir valisi olarak geleneklere bağlı, milliyetçi, Anadolu ve Atatürkçüdür.

Nüzhet Erman'ın hayatı

Nüzhet Erman, 28 Nisan 1926 İstanbul doğumludur. Ahmet Hamdi Erman'ın üç çocuğundan en küçüğüdür. Babası emniyet amiridir. Bu sebeple babasının tayin olduğu pek çok memleketi tanıma fırsatı bulmuştur. Erman ilk okuldan mezun olduğunda babası Konya'ya, oradan Siirt ve Isparta'ya tayin olmuştur. Devamlı şehir değiştiren Erman başarılı bir öğrencidir. Lise bitirme sınavından iyi bir dereceyle mezun olmuştur. Bu sırada babasının işi gereği Afyon'dadırlar. (Aras, 2011, s.27)

Çocukluğunda kitap okumaya merak salmış, sevdiği şiirleri defterine geçirmeye başlamıştır. Kitap merakının başlangıcını şöyle anlatır:

“Tatil günlerinde, günlüğü beş kuruşa ödünç kitap veren ve beni Tarzan, Monte Cristo ve Pardayan'la tanıştıran izbe dükkân, 10 metre karelik kitap evini unutmak mümkün mü?” (<http://nuzheterman.com/>)

Okul yıllarında sporla da ilgilenmiş, küçük küçük şiirler yazmaya başlamıştır. İlk şiirleri Çocuk Sesi dergisinde çıkar. Lise yıllarında artık Ülkü ve Varlık, dergilerinde yazmaya başlamıştır. (Çınarlı,1979, s.53)

“O sıralarda Ülkü Dergisi'ni yöneten Ahmet Kutsi Tecer ve Varlık Dergisi'ni yayınlayan Yaşar Nabi Nayır, Erman'ı mektupları ile yüreklendirmekte idiler.” (<http://nuzheterman.com/>)

“Lise yıllarında okulda kâğıdın bir tarafına trigonometri problemi çözerken; diğer tarafına da şiirler yazmaktadır.” (Aras, 2011, s.26)

1947 yılında Mülkiye'den mezun olur. Hukuk fakültesini de ayrıca bitirir. İlk işi Emniyette komiser yardımcılığıdır. Daha sonra memurluk, müdürlük, kaymakamlık yapar. Danıştay'da çalışmış, farklı illerde valilikler yapmıştır. Bu yıllarda ülkeye hizmet aşkıyla doludur. At sırtında köylere gider, görev yaptığı bölgelerde halk ile iyi ilişkiler kurar, hizmet etmek için elinden gelen gayreti gösterir. Bu sahadaki gözlemlerini, yaşadıklarını şiirine de aksettirir.

1948 yılında uzaktan akrabası Şeminur Aziz ile evlenmiştir. Evliliklerinden oğulları Demir ve kızları Filiz doğar. Bu sırada 1960 ihtilali gerçekleşir. Askerler kendisini Ilgaz'a sürerler. Üç ay sonra istifa eder. 1960'lı yıllarda Hisar dergisinde yazmaktadır. 1966 yılında Adalet Partisi'nin iktidara gelmesi ile Nevşehir'e vali olarak atanır. Antalya, Rize, Muğla, Tekirdağ' da valilikler yapar.

1980 darbesinden sonra 54 yaşında askerlerin zorlamasıyla emekliliğe ayrılmıştır. Bu erken yaşta emeklilik kendisini sıkılmış, vaktini daha çok okuyup yazarak geçirmeye başlamıştır. Gazi üniversitesinde dersler vermiştir.

Nüzhet Erman 1996 yılında pankreas kanserinden vefat etmiştir. (Güler, 2014, s.15/16)

Nüzhet Erman'ın eserleri

Lise yıllarında yazmaya başlayan Nüzhet Erman'ın dokuz kitabı yayımlanmış, bunların dışında dergilerde pek çok şiiri ve yazısı kalmıştır. Şiirleri Yedigün, İnkılapçı Gençlik, Millet, Kaynak, Ülkü, Varlık, Hisar ve Türk Dili Dergilerinde yayımlanmıştır.

İlk şiir kitabı *Yeşil* 1945 yılında basılmıştır. 1958 yılında *A Benim Canım Efendim*, 1970 yılında *Anadolu*, 1973 yılında *Gazi Mustafa Kemal Atatürk*, 1974 yılında *Hem Hürriyet Hem Ekmek*, 1990 yılında *Türk ve Halk Haktır*, 1996 yılında *Her Gün Yeni Doğarız*, 2000 yılında *İpe Un Seren Adam* yayınlanmıştır.

Şiirlerinde tarihi olayları ele almış, hür, kendine güvenen, bağımsız insan tipini işlemiştir. Nüzhet Erman çalıştığı veya gördüğü şehirler hakkında da şiirler ele almıştır. İnsanı her yönden konu edinmiştir. Onun şiirlerindeki insanlar Anadolu'nun özgüven sahibi insanlardır.

“İyi veya kötü, fakir veya varlıklı, her zaman sevgi ve saygıya ve hoşgörüyü layık olan insanlarımızı şiirlerimde başköşeye oturtmam tabii karşılanmalıdır.” demiştir. (<http://nuzheterman.com/>)

Nüzhet Erman'ın ölüm yıldönümü olan 11 Kasım'da Nüzhet Erman Şiir Ödülü verilmektedir. Burada amaç genç şairleri desteklemek, önlerini açmaktır.

Şanlıurfa'da çıkan bir dergi: Harran, Kültür ve Folklor Dergisi

Harran dergisi 11 Nisan 1979 tarihinde ilk sayısı ile yayın hayatına başlamıştır. 11 Nisan tarihi anlamlıdır. Urfalılar 1919 sonlarından başlayarak jandarmanın komutanı Yüzbaşı Ali Saip Bey etrafında Fransız işgaline karşı kuvvetler oluşturmaya başlamışlardır. Hacı Mustafa Hacıkamiloğlu başkanlığında üç bin kişilik Kuvayı Millîye ordusu oluşturulmuştur. Kuvayı Milliyeciler 7 Şubat 1920 tarihinde Fransızlara ultimatö vererek Urfa'dan ayrılmalarını istemişlerdir. Fransızların zaman kazanmaya çalışmaları üzerine 8/9 Şubat gecesi Fransızlara karşı saldırılar başlamıştır. Çarpışmalar 10 Nisan 1920'ye kadar devam etmiş, yapılan anlaşma üzerine 10/11 Nisan gecesi Fransız askerleri Antep'e doğru yola çıkarak şehri terk etmek zorunda kalmışlardır. 11 Nisan Urfa'nın kurtuluşudur. Bu münasebetle dergi 11 Nisan 1979 başlığı ile bu tarihte çıkmıştır.

Derginin sahibi A.Fehmi Apaydın'dır. Mesul müdürü Avukat Osman Nuri Mızrakçı'dır. Yayın sekreteri Mustafa Kemal Apaydın'dır. Dergi Urfa'da Güneydoğu Matbaası'nda basılmıştır.

Dergide “Harran'dan size, Çıkarken” başlığı ile okuyucuya seslenilmiştir. Bu yazıda Urfa'nın, Harran, Ra'sul-Ayn, Nisibis gibi kültür şehirlerinin mirasını taşıdığı vurgulanır. Bu bölgelerde zengin bir tarih, kültür, medeniyet, sanat ve folklor gizlidir.

Ancak bu zenginlikler ciddi araştırmaların ve araştırmacıların yokluğu sebebiyle açığa çıkamamıştır. Şanlıurfa ve çevresi bu anlamda hep ihmal edilmiştir.

Harran dergisi bu zenginlikleri çalışmak, düşünen kafaları teşvik etmek, kültüre hizmet etmek amacıyla çıkmıştır. Gücü yettiğinde kültürel derlemeler yapacak ve bunu okuyuculara sunacaktır. Şanlıurfa kültürü için çalışan insanların eserlerini gün yüzüne çıkararak okuyuculara sunacaktır. (Harran, 1979, s.1)

Derginin ilk sayfasındaki ilk haber Japonların ülkemizde ilk üniversitenin kurulduğu Harran'da çekimler yaptıklarıdır. Türklerin Müslüman olduktan sonra kurdukları ilk üniversite buradadır. Ancak bakımsızlıktan yıkılmış, her yer harabe halindedir. Yazıda ilk kültür, medeniyet, sanat, bilim, tekniğin bu topraklarda kurulduğu ancak şimdi hepsinin harabeye dönüştüğü vurgulanmakta yetkililerden Harran'a ilgi göstermeleri istenmektedir.

Bu tarihte “Harran daha yeni yola kavuşmuş bir köydür. İlk üniversite haraptır, yerinde sadece bir ilk okul vardır. Harran’daki tapınak-kalede şimdi davar kışlamakta, rasat kulesinde ise serçeler yuva yapmaktadır.” (Harran, 1979, s.2)

Yazı devlet kuruluşlarını Harran’da çalışmalar yapmaya çağırarak sona erer.

Dergide Urfa’da yetişmiş bilginler çokça yer alır. Bu kişiler eserleri ile beraber tanıtılırlar. Urfa folkloruna ait yazılar vardır. Dergide özellikle sanat tarihçisi Cihat Kürkçüoğlu’nun Urfa mekanları ile ilgili çalışmalarını görsellerle beraber yer almıştır. İlk sayıda yazarın “Şeyh Yahya Hayati Harranî Türbesi ve Camii” adlı yazısı bulunmaktadır. Kürkçüoğlu’nun yazıları resimlerin yanında mekân çizimleri ile zenginleştirilmiştir. Dergide Urfa tarihi, Urfa’nın kurtuluşu ile ilgili yazılar vardır.

Derginin her sayısında şiirler de vardır. Bu şiirlerden bir kısmı özellikle Urfa konusudur. İlk sayıda M. Atilla Maraş’ın “Harran’a Kaside” başlığı altında bir şiiri vardır. M. Hulisi Kılıçaslan’ın “Nabi’nin Gazelini Tahmis” adlı bir şiiri vardır. Nabi Urfa’nın en meşhur şairi olması açısından dergide sık sık işlenir, şiirlerinden örnekler verilir. İlk sayıda Mahmut Karakaş “Urfalı Şair Nabi’nin Hayrabad Eseri Hakkında” başlıklı bir makale kaleme almıştır. Dergide Urfa’da derlenmiş maniler yer almaktadır. İlk sayıdan başlayarak Urfa ağız sözlüğü derginin birçok sayısında yer bulmuştur. İlk sayıda ve pek çok sayıda Urfa’da derlenmiş hikâyeler de yayımlanmıştır. Dergilerde Urfa ile ilgili kitaplar da tanıtılmışlardır.

Urfa’da gazel geleneği eskiden beri yaygındır. Özellikle sıra gecelerinde gazeller okunması âdettendir. Urfa sıra gecelerinin en tanındığı şairlerden biri de Yaşar Nezihe Hanım’dır. İlk sayıdan itibaren Nezihe Hanım tanıtılır ve ileriki sayılarda bol bol şiirlerine yer verilir.

11 Nisan 1979 tarihinde yayın hayatına başlayan Harran dergisi 1995 yılına kadar 5 cilt olarak çıkmıştır. Ocak 1995 tarihinde derginin 50. sayısı ve 5. cildi çıkmıştır. Dergi 5. cilt ve 60. sayıda kapanacağına dair herhangi bir yazı olmaksızın sona ermiştir.

Dergide bir kapanış yazısı olmamasına rağmen bu son sayıda M. Adil Oymak tarafından 20. Yıl 60. Sayı adlı bir yazı yayımlanmıştır. Bu yazıda Harran dergisine kadar Urfa’da Balıklıgöl, Nabi, Derya, Anzilha adlı dergiler çıktığı ancak bunların uzun soluklu olmadığı vurgulanır. 1979 yılında çıkıp 1995 yılına kadar beş yıl devam eden Harran dergisi Urfa’nın en uzun soluklu dergilerinden biri olmuştur. Harran dergisi beş yıl boyunca Urfa’nın kültürüne, şiirine, edebiyatına, tarihine, mekânlarına, arkeolojisine, folkloruna, müziğine vs. hizmet etmiş; bir okul, bir ekol olmuştur. Pek çok değerli yazar hiçbir maddi karşılık beklemeden Harran dergisinde yazmış, çalışmalarını yayımlatmışlardır. Bu yazıda Harran dergisine emeği geçen yazarından, abonelerine pek çok isimden hayırla bahsedilmiştir. Bu yazı aslında isimsiz bir veda yazısı gibidir.

Nüzhet Erman ve *Hem Hürriyet Hem Ekmek* kitabı

Nüzhet Erman, 1974 yılında kendi imkanlarıyla *Hem Hürriyet-Hem Ekmek* adlı şiir kitabını çıkarmıştır. Bu şiir kitabında Anadolu insanı, bağımsızlık, sevdâ, muhabbet, hak, hürriyet, fakirlik konularını işlemiştir. Şiirlerinin arasında Mithat Paşa, Namık Kemal, Nedim, Orhan Veli, Aşık Garip, Köroğlu, Karacaoğlan hakkında yazılmış şiirler de vardır. Kitapta Anadolu’nun bazı mekânları da işlenmiştir. Nevşehir, Mardin, Cizre, Keban, Karadeniz, Şanlıurfa bu mekânlar arasındadır. Kitabın 85. Sayfasında Urfa’dan bahseden Harran Üniversitesi adlı şiir bulunmaktadır.

Nüzhet Erman ve Harran Dergisi

Nüzhet Erman'ın Harran Üniversitesi adlı şiiri Harran dergisinin 2. cilt, Nisan 1980 tarihli 13. sayısında yayımlanmıştır. Bu sayı derginin ikinci yılının birinci sayısıdır. Şiir 9. sayfada yayımlanmıştır. Nüzhet Erman'ın Harran Üniversitesi şiiri ilk olarak 1974 yılında *Hem Hürriyet Hem Ekmek* adlı kitabında yayımlanmıştır. Harran dergisi bu şiiri 1980 yılında yayımladığına göre muhtemelen şiir kitapta görülerek dergiyeye alınmıştır.

Harran Üniversitesi'ni Kurma Derneği ve üniversitenin kuruluşu

Urfa'da ilk yüksek öğretim okulu 1975 yılında eğitime başlayan Urfa Eğitim Enstitüsü'dür. Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan bu okul, şimdiki üniversitenin Yenişehir Yerleşkesi de olan yatılı Kız Öğretmen Lisesi'nde hizmet vermekteydi. Bu okulun ilk müdürü Adnan Evrensel idi. Adnan Evrensel kısa süre görev yaptıktan sonra yerine Abdulkadir Hamahı atanmıştır. Bu okul 1979 yılında kapanmıştır.

1976 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak Urfa Meslek Yüksekokulu açılmıştır. Salih Önen'in ilk müdürü olduğu bu okulun Sağlık Bilimleri, Gıda Teknolojisi, Bağ Bahçe Bitkileri bölümleri vardı. Bu okul 1983 yılında Dicle Üniversitesine bağlı Urfa Ziraat Fakültesi'ne bağlanmıştır.

1974 yılında Urfa'da Harran Üniversitesi adıyla bir üniversitenin kurulması için "Harran Üniversitesi'ni Kurma Derneği" faaliyetlerine başlamıştır. Kurucular listesi; Zübeyir Yetik, Mehmet Kayacan, Mehmet Oymak, İbrahim Halil Çelik, Halil Soran, Adil Saraç, Abdulkadir Subaşı, Ali Bahçivan, Ahmet Halıcı, Ahmet Apaydın, Hikmet Parmaksız, Bakır Yavuz ve M. Emin Ergin'den oluşmuştur. Derneğin başına İbrahim Halil Çelik getirilmiştir. Sekreter Mehmet Oymak olmuştur.

Bu müracaat, çağlar öncesinde üniversiteye sahip bir şehrin yeniden bir üniversiteye kavuşma arzusunun görünür hale gelmiş şeklidir. Dönemin entelektüelleri ve bürokrasisinin destek verdiği bu hareket şehrin bir üniversite arzusunun kuvvetli bir ifadesiydi. Şanlıurfa ilme, sanata, akademiye susamış bir şehirdi. Bin yıl önce Harran'da kurulan üniversite bu dernekle ete kemiğe bürünmüş bir halde tekrar gündeme gelmiştir. Kurucular kendi ceplerinden on ikişer lira vererek şahsi bir menfaatten ve siyasetten uzak bu derneğin kuruluş masraflarını karşılamışlardır.

16.12.1975 tarihinde Vali Galip Demirci tarafından eski adliye binası Harran Üniversitesi Kurma Derneği'ne tahsis edildi. Urfa'da öncelikle veterinerlik, edebiyat, mühendislik, mimarlık, ilahiyat fakülteleri ve musiki konservatuarı kurulması için çalışmalara başlandı. Urfa Harran Üniversitesi adlı broşür çalışmaları yapıldı. Afişler, pankartlar hazırlandı

11.4.1976 tarihinde Urfalı olan Prof. Dr. Abdulkadir Karahan, Harran Üniversitesi ile ilgili konferans vermeye Urfa'ya davet edildi. Büyük ilgi gören konferansını verdi. Diyarbakır (O zamanki adı) ve Erzurum Üniversiteleri ve siyasilerle temaslar başladı. Ziraat Fakültesi'nin öncelikli olarak kurulması için raporlar hazırlandı. Diyarbakır Üniversite senatosu kendilerine bağlı bir Ziraat Fakültesi'nin Urfa'da kurulması için senato kararı çıkardı. Prof. Dr. Hüseyin Apan Ziraat Fakültesi'nin İlk ve aslı dekanı olarak atandı.

04.06.1977 tarihinde Urfa Ziraat Fakültesi'nin temeli atıldı. Akçakale yolu üzerindeki sahaya ilk harc konuldu. Bina tamamlanıncaya kadar geçici olarak Urfa Kız Sanat Enstitüsü binası fakülteye tahsis edildi. Mevcut enstitü yeni enstitü binasına taşınana kadar geçici olarak halen boş olan Ticaret Lisesi binasının üst katı tümüyle Urfa Ziraat Fakültesi'ne tahsis edildi. Gerekli araç, gereç ve malzemeler

rektörlük, valilik ve dernek tarafından sağlandı. Öğretim üyeleri için binalar kiralandı. Üniversitenin kurulmasında zamanın Tarım ve Köy işleri Bakanı Necmettin Cevherinin önemli katkıları olmuştur.

Daha sonra, Ziraat Fakültesi'nin ardından 1984 yılında Diyarbakır Üniversitesine bağlı Mühendislik Fakültesi kurulmuştur. 1988 yılında Gaziantep Üniversitesine bağlı İlahiyat Fakültesi kurulmuştur.

Bu birimler 09.07.1992 tarih ve 3837 sayılı kanunla Harran Üniversitesine bağlanmış ve böylelikle Harran Üniversitesi kurulmuş, kurucu rektör olarak Prof. Dr. Servet Armağan atanmıştır. Ayrıca Fen-Edebiyat, Tıp Fakültesi, Şanlıurfa Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sosyal, Fen ve Sağlık Bilimleri Enstitüleri kuruluş kanununda yer almıştır.

11.07.1992 tarih ve 21281 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2809 sayılı kanunun ek 6. maddesi ile Harran Üniversitesi kurulmuştur. 1994 yılında Siverek, Hilvan, Suruç, Birecik, Viranşehir ve Bozova Meslek Yüksekokulları; 1995 yılında ise Veteriner Fakültesi, iktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Akçakale ve Ceylanpınar Meslek Yüksekokulları; açılmıştır. Daha sonra Harran Üniversitesi farklı fakülte, enstitü, araştırma merkezleri ile büyümeğe devam etmiştir. (A. Cihat Kürkçüoğlu, 2013, s.86/90)

Nüzhet Erman'ın Harran Üniversitesi adlı şiiri

Bu şiir Erman'ın *Hem Hürriyet Hem Ekmek* adlı kitabının 85. Sayfasında yayımlanmıştır. Kitap Ankara'da 1974 yılında Bilgi Basımevinde kendisi tarafından bastırılmıştır. Kitabın üzerinde herhangi bir yayınevi adı bulunmamaktadır.

Harran Üniversitesi²

“Ana-baba-herşey
urfalarda güneş”

Güneşin padişah olduğu Harran Ovasında
Ceylândır ince güzel - ekindir taze çiçek

Hadi gündüzler geçer diyelim
O aysız geceler nasıl geçecek

Güme giden tarih - cascavlak bir coğrafya
Toz bulutu - çamur damlar - tezek ve sinek

Şafaklara tapıldı bu çemberde - kuvvete tapıldı
Yüreklenden korku eksilmedi - başucunda tüfek

² Şiir, noktalama işaretleri ve tirelemeler kitapta olduğu gibi aynı şekilde yazılmıştır.

Sayısı bilinse bile - ismi bilinmez

Kız dediğin ne ki - ille erkek

Arpa boyu kadar hep - aldıkları yol

Anadolu kağını - nesiller tekerlek

Ama tek keyif tokluk değil - bu yalan dünyada

Yetmedi mi suyu çanakta - ağacı resimde görmek

Hem tuz - tütün - şeker gibi - güzel günleri

Sanma ki sürmeli develer getirecek

Sanma ki kel tepeleri yeşerten - suya ve güle boğan

Yeni bir Hazreti İbrahim gelecek

Bir okul gerek bize - kardeşçe yaşamamın

Otların ve yağmurun ilmını öğretecek

“Ya bu deveyi güdeceğiz - ya gideceğiz bu diyardan”

Bu işte - kısaca - kaskatı gerçek

Yok uyku - durak - sana - bana - bize

Harran üniversitesi açılınca yadək (Erman, 1974, s.85/86)

Şiirin çözümlenmesi

Nüzhet Erman'ın *Hem Hürriyet Hem Ekmek* kitabı 1974 yılında basıldığına göre Urfa'da Harran Üniversitesi kurma çalışmalarını ile hemen hemen örtüşmüştür.

Kızı Filiz Erman'ın anlattığına göre, Nüzhet Erman Keban barajının açılışında Nevşehir valisidir. Bu açılışa protokolde katılır. Bu açılışta ailesi ve kızı Filiz Erman da vardır. Ardından Urfa, Diyarbakır, Mardin, Gaziantep, Adana'yı gezerek Nevşehir'e dönerler. (Immich,2019 s.257)

Erman'ın Urfa'da kalıp kalmadığı tespit edilememekle beraber şiirdeki tasvirlerden gelip gördüğünü, bizzat gözlemlediğini çıkarabiliriz. Erman, Git Cizre'yi Gör adlı şiirinde de bölgenin yoksulluğunu, geri kalmışlığını anlatmıştır.

Harran Üniversitesi, ismini Urfa'nın ilçesi olan Harran'da kalıntıları bulunan eski üniversiteden almıştır. Bu bölge eğitim ve kültür açısından 500'lü yıllardan sonra cazibe merkezi haline gelmiştir. Pek çok Yunanlı filozof Harran'a gelmiş burada ders vermişlerdir. İslamiyet'ten önce kurulan Harran Okulu bu bölgede etkili olmuştur. Şehir 639'da Müslümanlar tarafından fethedildikten sonra Harran Okulu din ve fen ilimleri ile devam etmiş, büyüyerek gelişmiştir. Harran'ın önemli bir eğitim merkezi oluşu

Emeviler ve Abbasiler dönemlerinde de devam etmiştir. Bilhassa Batı'da zulme uğrayan her milletten bilim adamları bu bölgelere gelerek çalışmalarını rahatça sürdürebilmişlerdir. (Ekinci, 2013, s.32)

Nüzhet Erman henüz Harran Üniversitesi'nin kurulmadığı ancak bir derneğin olduğu ve kurulması için çalışmaların yapıldığı bir dönemde bu şiirini yazmıştır. Şiirin başlığı Harran Üniversitesi'dir. Başlığın hemen altında "Ana-baba-herşey urfalarda güneş" alıntısı vardır. Şanlıurfa Türkiye'nin en sıcak ve güneş alan şehirlerinden birisidir. Özellikle yaz aylarında sıcaklık ve güneş zaman zaman hayatı durduracak kadar etkili olur. Her yer çöl sıcakları ile kavrulur. Şair henüz şiire başlamadan önce güneşe vurgu yapar. Güneşin Urfa'da ana, baba ve her şey olduğunu söyler.

Harran Üniversitesi şiiri ikişer mısralık beyitler halinde yazılmıştır. Şiirin ilk beyti güneş kelimesi ile başlar. Harran Ovası'nın padişahı güneştir. Harran Ovasında ince güzel ceylanlar dolaşmaktadır. Ekinler taze çiçekler gibi güzeldir. Bu ilk beyit olumludur. Güneşin padişah olması Urfa'nın sıcaklığına vurgu yapar. Ancak bu padişah kelimesinden yola çıkılarak olumlu, güzel bir durumdur. Güneş Urfa'ya hayat verir, ekinler olgunlaşır ve çiçekler biter.

Bu sıcak iklimde gündüzler bir şekilde iş, güç ile geçmektedir. Özellikle yaz ayı çiftçilerin çalışma mevsimidir. İnsanlar tarlalarında çalışır, mahsullerini toplarlar. Ancak aysız geceler bir türlü geçmek bilmemektedir. Şair "O aysız geceler nasıl geçecek" sorusuyla Urfa'nın sıcak, uzun gecelerine atıfta bulunmaktadır. Ayın olduğu gecelerde insanlar yapacak bir şeyler bulurlar. Ama aysız, karanlık gecelerin geçmesi sıkıntılıdır.

Nüzhet Erman üçüncü beyitte Şanlıurfa'yı eleştirmeye başlar: Burada tarih güme gitmiştir. Yani Urfa şehrinin insanları bir zamanların şanlı tarihine sahip çıkamamışlardır. Bir zamanlar ilim yuvası olan şehir bugün toz bulutu, çamur, tezek ve sineklerle boğuşmaktadır. Damlar çamurdandır. Coğrafya çıplaktır, özensizdir, dağınıktır. Şehir bilhassa yazın sıcaklarında daha da kasavetli bir hal almaktadır.

Üçüncü beyitteki tarih, coğrafya ve mekân eleştirisinden sonra, dördüncü beyitte güce tapınmak eleştirilir. Şafaklara tapıldı denilerek, güneşle gelen güç kastedilir. Bu coğrafyada güç her yeri kaplamıştır. Urfa'da güce tapılır. Bu yüzdendir ki yüreklerden korku eksilmez. İnsanlar başuçlarında tüfeklerle uyurlar. Bu şehirde her an bir saldırı, çatışma, ölüm kol gezmektedir. Kardeş kardeşi kırmaktadır. İnsanlar âdeta her türlü gücün, silahın, paranın, malın kölesi olmuşlardır.

Beşinci beyitte şehirdeki insanların erkek çocuk tutkusu eleştirilir. Şiirin yazıldığı yıllarda Urfa daha bir tarım, hayvancılık toplumuydu. Dolayısı ile ailelerin güce ve bu gücün somut sembolü olan erkek çocuklarına ihtiyacı vardı. Aileler, aşiretler arasındaki güç, otorite, toprak, namus kavgaları için de çok miktarda erkek çocuğa ihtiyaç vardı. Böylelikle bölgede kız çocukları hep ikinci plana atılmışlardı. Aileler erkek çocuk umuduyla pek çok kız çocuk sahibi olmuşlardı. Bunların sayısı bellidir. Pek çok ailede beş on kız çocuğu bulunur. Ama bunlar kimliksiz çocuklardır. Kız oldukları için isimleri ve kimlikleri bilinmez, önemsenmez.

Altıncı beyitte Anadolu'da hayatın hep ağır aksak devam ettiği vurgulanır. Burada ancak bir arpa boyu kadar yol alınabilmektedir. Anadolu kağnı gibidir. Nesiller tekerlek gibidir. Bu kağnı üstündeki yük ile insanları ezmektedir. Hayatın zorlukları her yerdedir. İnsanın efendi olması gereken bu topraklarda coğrafya ve iklim insanları hantallaştırmaktadır.

İnsanlar Urfa'da karnını doyurma, geçim derdindedirler. Şair bu yalan dünyada tek keyfin karın tokluğu olmadığına vurgu yapar. Artık suyu çanakta, ağacı resimlerde görmek yetmiştir. Erman, yedinci beyitte

şehrin susuzluğunu ve ağaçsızlığını dile getirir. Suyu az olan şehrin yeşilliği de yoktur. İnsanlar da bu hale razıdır. Hemen yanlarından dünyanın en büyük nehirlerinden Fırat boşa akmaktadır. Şair onları çahşıp bu halden kurtulmaya teşvik eder.

Erman, “Tuz, tütün, şeker gibi güzel günleri sanma ki sürmeli develer getirecek.” sözü ile insanların çalışması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Güzel günleri başkalarından, başka şeylerden beklememek lazımdır. Güzel günler için çalışmak, gayret etmek, elimizi taşın altına koymak hepimizin boynunun borcudur. İnsana düşen çalışmaktır. Şehrin ve insanların kalkınması için gayret etmek, durmadan dinlenmeden çalışmak gereklidir. Bolluğu, zenginliği bize başkaları getirecek değildir.

Şaire göre artık kel tepeleri yeşerten, suya ve güle boğan yeni bir Hz. İbrahim gelmeyecektir. Hz. İbrahim Urfa'nın sembol ismidir. Kur'an'ın en çok bahsettiği peygamberlerden birisidir. Hz. İbrahim üç din için de en önemli peygamberlerdendir. Tevrat, Zebur ve İncil'de de geçer. Urfalılar Hz. İbrahim'in Urfa'da doğduğunu kabul ederler. Yine burada Nemrut tarafından ateşe atılmıştır. Ancak Allah o ateşi gül bahçesine, balıklarla dolu göle çevirmiştir. Bu beyitteki su ve gül sembolleri buradan gelmektedir. Erman artık bir daha Hz. İbrahim gelmeyecek diyerek insanları şehirlerine sahip çıkmaya davet ve tahrik etmektedir. Herkesin bir Hz. İbrahim olmasını istemektedir. (Harman, 2000, s.272/273)

Şair son üç beyitte sözü bir üniversite ihtiyacına getirmektedir. Bütün bu olumsuzlukları aşabilmek için Urfa'ya bir üniversite gerekmektedir. Ancak bu üniversite insanlara kardeşçe yaşamayı öğretecektir. Otların ve yağmurun ilmini öğretecektir. Kardeşçe yaşamak ile sosyal bilimlere, ot ve yağmur ilmi ile de fen bilimlerine atıf yapılmaktadır. Erman, kardeşlik için sosyal bilimlerin bilinmesine, tarım arazilerinden maksimum istifade etmek için de fen ilimlerine ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Şaire göre başka şansımız yoktur. Ya bu deveyi güdeceğiz veya bu diyardan gideceğiz.

Son beyitte ise Erman, Harran Üniversitesi açılıncaya kadar dur durak bilmeden çalışmak gerektiğini vurgular. Urfa'ya bir üniversite kurmak için bıkmadan, usanmadan çalışılmalıdır. Çünkü şehrin gelişmesi, fakirlikten, kötü halden kurtulmasının yolu bir üniversitenin kurulmasından geçmektedir. Sosyal ve fen ilimleri ile süslenmiş bir üniversite ancak cahilliği yenebilecek, kardeşliği, refahı tesis edebilecektir.

Nüzhet Erman'ın bu isteği yıllar sonra Harran Üniversitesi'nin kurulması ile gerçekleşmiştir.

Sonuç

Nüzhet Erman, hem vali hem de şair olan bir kişiliktir. Valiliği sürecinde pek çok şehre uğramıştır. Bunlardan birisi de Urfa'dır. Erman, bu Urfa izlenimlerini Harran Üniversitesi adlı bir şiirine dökmüştür. Bu şiir Şanlıurfa'da yayınlanan Harran, Kültür ve Folklor Dergisi adlı dergide yayımlanmıştır. Harran dergisi 11 Nisan 1979 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Dergi 1995 yılında 5. cilt ve 60. sayıdan sonra tekrar yayımlanmamıştır.

Harran dergisi 20 yıl boyunca Urfa'nın kültürüne, şiirine, edebiyatına, tarihine, mekânlarına, arkeolojisine, folkloruna, müziğine vs. hizmet etmiş; bir okul, bir ekol olmuştur. Dergide pek çok mahallî ve ulusal yazarın çalışmaları, araştırmaları, edebî ve kültürel ürünleri yayımlanmıştır.

Nüzhet Erman'ın Harran Üniversitesi adlı şiiri 1974 yılında *Hem Hürriyet Hem Ekmek* adlı kitabında yayımlanmıştır. Daha sonra bu şiir Harran dergisinin 2. cilt, Nisan 1980 tarihli 13. sayısında yayımlanmıştır.

1974 yılında Urfa'da Harran Üniversitesi adıyla bir üniversitenin kurulması için "Harran Üniversitesi'ni Kurma Derneği" kurulmuştur. Bu dernek yönetimi dönemin valisinin de katkılarıyla şehrin entelektüel isimlerinden oluşmuştur. Dernek kurulduğu andan itibaren Diyarbakır, Antep, Erzurum, Ankara gibi şehirlerdeki üniversitelerle ve devrin siyasetçileriyle irtibatlar kurarak Urfa'da bir üniversitenin kurulması için çalışmışlardır. Bu çalışmalar sonunda şehirde önce yüksek okullar sonra da Dicle Üniversitesine bağlı Urfa Ziraat Fakültesi, ardından mühendislik, ilahiyat fakülteleri ve nihayet 1992 yılında Harran Üniversitesi kurulmuştur.

Nüzhet Erman'ın Harran Üniversitesi adlı şiiri fütürist bir sezgiyle üniversitenin kurulmasından yaklaşık 18 yıl önce yayımlanmış olmasıyla önemlidir. Erman, vali ve şair kimliği ile böyle bir oluşuma yıllar öncesinden katkıda bulunmuştur. Şiirin ismi ile 18 yıl sonra kurulan üniversitenin isminin de örtüşmesi ayrıca ilginçtir.

Harran Üniversitesi şiiri ikişer mısralık beyitler halinde yazılmıştır. Erman şiirine önce şehrin olumsuzluklarını anlatmakla başlamıştır. Urfa çok sıcak ve güneşli bir şehirdir. Bir zamanların ilim merkezi olan şehir bugün toz bulutu, kirlilik, tezek ve sineklerle boğuşmaktadır. Bu topraklar yıllarca ihmal edilmiştir. Kardeş kavgaları, güçlünün zayıfı ezmesi sürüp gitmiştir. Savaşlar, ölümler hiç bitmemektedir. Kız çocukları hep ihmal edilmiştir. Öyle ki kızların sayıları bilinse bile adları bilinmemektedir. Bu coğrafyada kız çocukları kimliksizdir. Buralarda hayat hep yavaş ilerler, güneşin yakıp kavurduğu zamanlarda durma noktasına gelir. İnsanlar geçim derindedir. Karınlarının doyması en önemli problemleridir. Su ve ağaç, yeşillik çok azdır.

Erman Urfa'nın bütün bu olumsuzluklarını saydıktan sonra insanları çalışmaya, gayrete davet eder. Zira artık onları kurtaracak bir Hz. İbrahim gelmeyecektir. İnsanlar kendi gelecekları için kendileri çalışmalıdırlar.

Şair, Urfa'nın ve insanların kurtuluşunu eğitimde, bir üniversite kurulmasında görmüştür. Ancak sosyal ve fen bilimlerinin okutulduğu bir üniversite bu problemlerin üstesinden gelebilir.

Erman, Harran Üniversitesi adını verdiği bu şiirinde fütürist bir bakış açısıyla sanki geleceği görmüş, 1992 yılında kurulan Harran Üniversitesi'nin müjdesini vermiştir.

Kaynakça

- Aras, S. (2011). *Nüzhet Erman Hayatı Sanatı Eserleri*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Çınarlı, M. (1979). *Sanatçı Dostlarım*, İstanbul: Ötügen Neşriyat.
- Ekinci, A. (2013). *Harran Üniversitesi, 20. Yıl Hatıra Kitabı*. Ankara: HRÜ Basın-Yayın Birimi.
- Emiroğlu, Ö. (2000). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Erman, N. (1974). *Hem Ekmek Hem Hürriyet*, Ankara: Bilgi Basımevi.
- Güler, A. (2014). *Nüzhet Erman, Hayatı, Sanatı ve Şiirleri*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Gaziantep.
- Harman, Ö. F. (2000). *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İbrahim, 21.C., İstanbul.
- Immich, F. E. (2019). *Ölüm Herşeyi Silmez*, Ankara: Dorlion Yayınları.
- İsimsiz, (1979). *Harran Kültür ve Folklor Dergisi*, Şanlıurfa: Güneydoğu Matbaası.
- İsimsiz, http://nuzheterman.com/

Kürkçüoğlu, A. C. (2013). *Harran Üniversitesi, 20. Yıl Hatıra Kitabı*. Ankara: HRÜ Basın-Yayın Birimi.

Yetiş, K. (2007). *Dönemler ve Problemler Aynasında Türk Edebiyatı*, İstanbul: Kitabevi.